

kan hengive sig til Luksus. Paa den Maade kan de to Parter behandle hinanden efter de bedste Mønstre og ogsaa udnytte Forholdene til en gensidig Kritik, som man ogsaa ser af og til slaa ud i lys Lue henholdsvis i de kapitalistiske Blade — Kapitalismen har jo sine særlige Organer her i Byen — og i de socialistiske Blade. De to Partier behandler saa hinanden paa bedste Vis, siger jeg, men de kommer ikke til gennem deres Behandling af hinanden at hindre os andre, der iagttager disse Forhold og har haft Lejlighed til en Gang imellem at støde paa dem, endda paa ret grundig Vis, i at se, at her er en Skrue i Gang uden Ende. Her er en Veksel drift, hvor de to Parter, der har Monopol paa Bygningsvæsenet her i Landet, ustandselig skruer Priserne i Vejret og vanskeliggør Ordningen af disse Forhold.

Jeg interesserer mig meget levende for Spørgsmaalet: Monopoler og Truster. Jeg betragter dette som et af de Spørgsmaal, der mest eller dog i væsentlig Grad vil komme til at beskæftige de kommende Tider, og jeg vil ogsaa antage, at Partierne efterhaanden vil omforme sig med ikke ringe Henblik paa dette Forhold. Jeg haaber, at den Regering, vi nu har faaet, vil holde fast ved sit Program punkt med Hensyn til en effektiv Kontrol paa disse to Omraader, ikke vil lade sig forlede af Hensyn til visse Kapitalister til at slippe Taget, men vil gennemføre en Lovgivning, som garderer den almindelige Befolkning mod det paatænkte Plyndringstog, som man fra de Kredse med Omhu sætter i Scene, ogsaa under den Form, at de har indkøbt offentlig Mening: Blade o. s. v., som i tilstrækkelig Grad er i Stand til at forvirre Publikum med Hensyn til deres Forsætter. Jeg kunde ogsaa tænke mig, at Regeringen vilde overveje, om man ikke med Hensyn til en Lovgivning af den Art kunde udstrække sin Interesse noget længere, saaledes at man kom til at røre ved et andet Monopol, som vedrører denne Sag, nemlig Arbejdsuivillighedsmonopolet, det Monopol, som giver sig Udslag i det, jeg nævnte før, men som har givet sig saa mange andre Udslag i Samfundet, at man kan sige, her er Tale om en generel Fare. Jeg tænker her paa Telefonstrejken, der for en væsentlig Del byggedes paa, at Telefonfonderne havde Privilegium paa Pladserne, og Havnearbejderstrejken, hvor man havde tilsvarende Privilegier; der var nok, der vilde tage fat paa Arbejdet, der

var enkelte, som maatte udføre det, men Resten maatte ikke komme til, og Resultatet blev, at store Værdier gik tabt. Det er aabenbart et Lovgivningsomraade, hvor en Regering, som ønsker at raade Bod paa adskillige Skavanker i vor Tid, kunde beskæftige sig med megen Virkning.

Den tredie Aarsag til Misøren ligger i, at det kommunale Byggeri har spillet Fallit. Der var en Gang, da man fra socialdemokratisk Side var meget højt oppe i Retning af at paastaa, at man gennem det kommunale Byggeri kunde raade Bod paa alle disse Skavanker. Det viser sig, at det har man ikke kunnet, det er blevet en eneste stor Fiasko. I Stedet derfor har man saa lavet en anden Form for Byggeri: Boligforeninger, Andelshuse o. s. v. Der møder man en Virksomhed, som har skaffet en hel Del Lejligheder til Stede; maaske kunde der være skaffet endnu flere, men de Forhold, som jeg nævnte før, hindrer Byggeriet i at udfolde sig i den Udstrækning, som det ellers vilde kunne. Vi staar nu tilmed i en Situation, hvor Bolignøden er knugende, og hvor man ikke har Udsigt til at kunne faa tilstrækkeligt Boliger til de Mennesker, der flytter ind til Byen.

Saa kommer jeg endelig til den fjerde Aarsag til Misøren. Det er Misforholdet mellem de gamle og de nye Ejendomme. Her er der et Misforhold til Stede, som synes at samle Hovedopmærksomheden om sig i den offentlige Debat, skønt de tre af mig nævnte Aarsager spiller en ikke mindre væsentlig Rolle og maaske i dybere Forstand betegner den væsentligste Aarsag. Men dette Misforhold imellem de gamle og de nye Ejendomme og det i Forbindelse dermed staaende Modsetningsforhold mellem Lejere, der vil have en saa billig Leje som muligt, og Ejere, der vil have saa meget for Lejlighederne som muligt, det er det, der fanger Opmærksomheden og egentlig talt danner Hovedindholdet i Bladenes Beskæftigen sig med Boligspørgsmaalet og Huslejlighedsmisøren. Angaaende dette Forhold vil jeg gerne gøre nogle Bemærkninger.

Der er een Slags Lejere og een Slags Ejere, jeg gerne vil holde udenfor Debatten. Der er den Type af Ejere, som har det Maal at hindre en Huslejlighedslovgivning i Tider som de nuværende, som stiller det som Maalet hurtigst muligt at vende tilbage til de regelmæssige Tilstande. De er at sammenligne med Landmandsforeningens Agrarer. De kan ikke se ud over deres egen Næsetip; de mener, at Sam-